

ES PODIA HAVER EVITAT LA GUERRA?

Sense dubte, i de manera relativament fàcil, sí que es podia haver evitat el conflicte bèl·lic. Hauria sigut suficient fer des d'un bon començament el que es va fer al final de la guerra. Tancar els líders dels països i els partits bel·ligerants oferint-los ajut i no deixar-los sortir fins que s'haguessin posat d'acord sobre el futur fora separant-se pacíficament o fora convivint amb noves regles democràtiques.

La Comunitat Internacional ho va fer a finals de 1995 a Dayton² després de permetre gairebé 200.000 morts, 3 milions d'exiliats, nombrosos crims de guerra i el genocidi de Srebrenica.

COM ERA LA VOSTRA VIDA DURANT LA GUERRA?

Algú va dir que Sarajevo, durant el setge, va ser el camp de concentració més gran del món. Sincerament, així ens sentíem. Tancats, sense llibertat de moviment, menjar, beure, medicines, llum, calefacció... sense res i castigats pels nostres captors, bombardejats o tirotejats. Els sarajevites som coneguts pel nostre sentit d'humor negre i diem que l'única diferència entre Sarajevo i Auschwitz era que a Auschwitz- Birkenau hi havia gas. Durant els 1.425 dies de setge, varen morir a la ciutat 11.000 persones, de les quals 1.600 eren nens. El primer any els francitadors mataven una mitjana de 12 persones al dia.

Malgrat tot, la ciutat continuava la seva vida. S'organitzaven classes als passadissos, exposicions, obres de teatre i concerts als soterranis. Començaven a venir artistes de tot el món. Això ens ajudava a sobreviure.

Els fets més colpidors foren els dos bombardejos als mercats (en un d'ell vaig perdre la meva germana petita Jadranka), a les cues que la gent feia per buscar aigua i pa o les matances de nens que jugaven amb la neu davant de les seves cases. Aquests fets m'han marcat de per vida.

“Els sarajevites som coneguts pel nostre sentit d'humor negre i diem que l'única diferència entre Sarajevo i Auschwitz era que a Auschwitz- Birkenau hi havia gas.”

Boban a l'emissora de Ràdio Sarajevo. Col·lecció família Minic.

I EL TEU PAPER A RÀDIO SARAJEVO?

Fou més important del que jo em pensava en aquells moments. Per mi era normal quedar-me a Sarajevo i continuar treballant a Ràdio Sarajevo. Després em vaig adonar que els primers dies del setge dels 400 treballadors només vam anar a treballar uns 25. També em vaig donar compte que la meua presència a la ràdio va tenir ressò entre els oients bombardejats amb la propaganda que no es pot conviure junts. Un no musulmà defensa Sarajevo i els seus valors. Pot ser que per això per als de Karadzic vaig ser un traïdor. Al ser aquests els que feien servir el lema “o amb nosaltres o contra nosaltres”. En els meus programes intentàvem trencar aquest esquema, ajudant la gent a sobreviure i en ocasions allunyar-los i abstruir-los dels temes que els angoixaven. Fins que, un dia, després de treballar, o parlar durant hores sense ni una gota d'aigua, les cordes vocals digueren: Prou!

LA MATANÇA DE SREBRENKA³ DEL 11 DE JULIOL DE 1995 VA AJUDAR A PRECIPITAR D'ALGUNA MANERA LA FI DE LA GUERRA?

Seguríssim, ja no es podia tolerar tant de patiment, tanta barbàrie. Els ciutadans dels països d'Occident van començar a mobilitzar-se, els intel·lectuals, els artistes... això va obligar els líders mundials a fer alguna cosa. Tot i que sobre Srebrenika encara hi ha secretisme, no hi ha cap mena de dubte que el genocidi, innecessari pel resultat de la guerra, va obligar a la CI* a moure fitxa.

Els fets, com he dit, van tenir lloc l'11 de juliol del 1995 i ja el novembre del mateix any es va signar el tractat de Dayton que va posar punt i final a la guerra.

Imatge del 2017 d'un edifici de Sarajevo encara amb els estralls de la Guerra. Foto: Rafel Bruguera.

El músic Michael Evstafiev tocant el 1992 a les ruïnes de la biblioteca de Sarajevo. Arxiu Rafel Bruguera.

COM I QUAN DECIDIU QUE LA FAMÍLIA HA DE MARXAR D'AQUELL INFERN?

En aquest punt la Dina i jo discrepem. Ella diu que la decisió madurava amb cada matança i humiliació, però per a mi el desencadenant de la decisió va ser quan una nit, sense llum, vam sentir un soroll i l'endemà vam trobar la bala d'un francitador al coixí on el meu fill petit, en Botxi tenia el cap recolzat mentre dormia dins el seu bressol.

COM S'HO FAN LA DINA I ELS NENS PER SORTIR DE SARAJEVO I DE BÒSNIA?

Fent servir els meus contactes, perquè no esmentar-lo, els vaig apuntar en un comboi que havia de sortir de Sarajevo per territori sota domini serbo-bosni, escortats pels tancs d'UNPROFOR